

บทที่ ๓

การให้ทานของชาวตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ในบทที่ ๓ นี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการให้ทานของชาวตำบลนาเลิง ซึ่งประกอบด้วยความหมายและความสำคัญของการให้ทาน ประเภทของวัตถุสิ่งของที่ใช้ให้ทาน วิธีการให้ทาน ผู้ให้ทานและผู้รับทาน อานิสงส์ของการให้ทาน ประเพณีการให้ทาน แต่ในเบื้องต้นจะได้กล่าวถึงสภาพทั่วไปของตำบลนาเลิงก่อน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ สภาพทั่วไปของตำบลนาเลิง

๓.๑.๑ ที่ตั้ง

องค์การตำบลนาเลิง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเสลภูมิ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเสลภูมิระยะทางประมาณ ๔ กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดร้อยเอ็ด ประมาณ ๓๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับท้องถิ่นอื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลกลาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลขวาว, ตำบลนางาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลเมืองไพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบึงงาม

๓.๑.๒ เนื้อที่ ขอบเขตเนื้อที่ของตำบลนาเลิง มีเนื้อที่โดยประมาณ ๒๙.๐๓ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๖,๘๕๖ ไร่

๓.๑.๓ สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลนาเลิง เป็นที่ราบลุ่ม และบางส่วนมีแม่น้ำชีไหลผ่าน

๑) สภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่ม คือ พื้นที่ หมู่ ๑, ๒, ๘, ๙, ๑๐

๒) สภาพภูมิประเทศที่ติดแม่น้ำชี คือ พื้นที่ หมู่ ๓, ๔, ๕, ๖, ๗

๓.๑.๔ จำนวนหมู่บ้าน/ประชากร ตำบลนาเลิงมีหมู่บ้านและประชากรจำนวน ๑๐ หมู่บ้าน

๑) หมู่ที่ ๑ บ้านแห่ จำนวนประชากร ๗๕๖ คน

๒) หมู่ที่ ๒	บ้านแห่	จำนวนประชากร	๘๔๑	คน
๓) หมู่ที่ ๓	บ้านผักกาดหญ้า	จำนวนประชากร	๔๘๓	คน
๔) หมู่ที่ ๔	บ้านผักกาดหญ้า	จำนวนประชากร	๓๔๓	คน
๕) หมู่ที่ ๕	บ้านคิ่งสะอาด	จำนวนประชากร	๒๘๒	คน
๖) หมู่ที่ ๖	บ้านนาเลิง	จำนวนประชากร	๔๑๖	คน
๗) หมู่ที่ ๗	บ้านไชยวาน	จำนวนประชากร	๔๑๕	คน
๘) หมู่ที่ ๘	บ้านแห่	จำนวนประชากร	๕๓๘	คน
๙) หมู่ที่ ๙	บ้านแห่	จำนวนประชากร	๕๔๘	คน
๑๐) หมู่ที่ ๑๐	บ้านแห่น้อย	จำนวนประชากร	๑๕๓	คน
		รวมประชากรทั้งสิ้น	๔,๘๖๓	คน

(ข้อมูล ณ วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ฐานข้อมูล อำเภอเสลภูมิ)

๓.๒ สภาพทางเศรษฐกิจ

๓.๒.๑ อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลผลิตที่สำคัญคือ ข้าว การทำการเกษตรในตำบลเป็นลักษณะดั้งเดิม โดยอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีอาชีพ ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ งานบริการ

หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง

๑) โรงสีข้าว	จำนวน ๑๓	แห่ง
๒) โรงทอผ้าขนาดเล็ก	จำนวน ๑	แห่ง
๓) ร้านค้า	จำนวน ๒๕	แห่ง
๔) ร้านซ่อมจักรยานยนต์	จำนวน ๓	แห่ง
๕) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	จำนวน ๒	แห่ง
๖) ร้านอาหารตามสั่ง	จำนวน ๑	แห่ง
๗) ร้านเหล้า	จำนวน ๑	แห่ง
๘) ท่าทราย	จำนวน ๒	แห่ง
๙) โรงงานเสาปูน	จำนวน ๑	แห่ง
๑๐) ร้านค้ากองทุน	จำนวน ๑	แห่ง
๑๑) ร้านค้าชุมชน	จำนวน ๑	แห่ง
รวมหน่วยธุรกิจทั้งสิ้น		จำนวน ๕๘ แห่ง

๓.๓ สภาพทางสังคม

๓.๓.๑ การศึกษา

๑) โรงเรียนเขตการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๓ แห่ง คือ

๑. โรงเรียนบ้านแห่ประชานุกุล	ตั้งอยู่ ณ	หมู่ ๑๐
๒. โรงเรียนบ้านผักกาดหญ้าโรตาริอุทิส	ตั้งอยู่ ณ	หมู่ที่ ๓
๓. โรงเรียนไชยวานนาเลิงคั้งสะอาด	ตั้งอยู่ ณ	หมู่ที่ ๗

๒) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑ แห่ง

๓) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน ๑๐ แห่ง

๓.๓.๒ สถาบันละองค์การทางศาสนา สถาบันและองค์การทางศาสนาที่เรียกว่า วัด/สำนัก

สงฆ์ของตำบลนาเลิงมี จำนวน ๖ แห่ง คือ

๑) วัดโพธิ์ศรีทอง	ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๑
๒) วัดป่าสีนวนาราม	ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๑
๓) วัดสุปัญญาราม	ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๓
๔) วัดสระทองใต้	ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๔
๕) วัดคั้งสะอาดวนาราม	ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๕
๖) วัดโพธิ์ศรีไชยวาน	ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๗

๓.๓.๓ สาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

- อาสาสมัครสาธารณสุขมูลประจำหมู่บ้าน ๑๐๐ คน

๓.๓.๔ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๑) สถานีตำรวจ จำนวน ๑ แห่ง คือ สถานีตำรวจภูธรขาว เขตพื้นที่รับผิดชอบ ตำบลนาเลิง ตำบลนางาม ตำบลขาว

๓.๓.๕ การบริการขั้นพื้นฐาน

๑) การคมนาคม

ปัจจุบันตำบลนาเลิง มีโครงข่ายถนนเชื่อมคมนาคมในหมู่บ้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างทั่วถึง ตลอดจนถนนสายต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ก็มีการพัฒนาทำให้การคมนาคมมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โครงข่ายถนนในปัจจุบันในตำบลนาเลิง คือ

๑. ถนนลาดยาง
๒. ถนนคอนกรีต
๓. ถนนดิน/ถนนลูกรัง

๒) การโทรคมนาคม

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง

๓) การประปา

มีระบบประปาหมู่บ้านเกือบทุกหมู่บ้าน

๔) การไฟฟ้า

มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนและแหล่งน้ำประกอบด้วย

- (๑) หนองทุ่งสูง บ้านแห่ หมู่ ๒ เนื้อที่ประมาณ ๒-๑-๕๐ ไร่
- (๒) หนองอ้อ บ้านแห่ หมู่ ๒ เนื้อที่ประมาณ ๓-๑-๕๔ ไร่
- (๓) หนองโค่น บ้านไชยวาน หมู่ ๓ เนื้อที่ประมาณ ๒๗-๑-๒๕ ไร่
- (๔) หนองหล่ม บ้านผักกาดหญ้า หมู่ ๔ เนื้อที่ประมาณ ๘๓-๐-๑ ไร่
- (๕) หนองโซ บ้านคิ่งสะอาด หมู่ ๕ เนื้อที่ประมาณ ๘-๒-๕๘ ไร่
- (๖) หนองเทวดา บ้านแห่ หมู่ ๘ เนื้อที่ประมาณ ๑๐-๒-๓๕ ไร่
- (๗) หนองไชยวาน บ้านไชยวาน หมู่ ๗ เนื้อที่ประมาณ ๒๕-๓-๓๑ ไร่
- (๘) หนองไม้ตาย บ้านแห่ หมู่ ๕ เนื้อที่ประมาณ ๖๘-๑-๗๗ ไร่
- (๙) หนองกระนวน บ้านผักกาดหญ้า หมู่ ๓
- (๑๐) แม่น้ำชี*

๓.๔ ความหมายและความสำคัญของท่าน

เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นจริงของการให้ทานในปัจจุบัน จึงจะได้นำไปเปรียบเทียบกับสมัยพุทธกาล โดยตั้งประเด็นคำถาม เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญ จุดประสงค์การให้ทาน ลักษณะการให้ทาน พฤติกรรมการให้ทาน ประเพณีทำบุญให้ทาน เพื่อให้เข้าใจแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

*องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.naleng.go.th/index.php [สืบค้นข้อมูล วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๕].

๓.๒.๑ ความหมายของทาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของทานที่ชาวตำบลนางเลิ้งมีความเข้าใจ ซึ่งให้ความหมายที่มีความหมายหลายนัยและแตกต่างกันออกไป ตามพื้นฐานของแต่ละคน ความว่า ทาน หมายถึง การให้วัตถุสิ่งเครื่องใช้เท่าที่มีความจำเป็น ส่วนที่ลึกไปกว่านั้นคือการบริจาค การเสียสละ การช่วยสังคม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผลของทานคือการจำกัดความตระหนี่ที่มีอยู่ภายในใจของแต่ละคน^๒ คนส่วนมากจะเข้าใจว่าทานหมายถึงเฉพาะการให้ทานแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณรเท่านั้น ซึ่งก็ถูกตามแบบดั้งเดิม แต่ทุกวันนี้กลับเห็นว่าทานก็คือการรู้จักแบ่งปันสิ่งของที่เรามี การเสียสละแรงกายแรงใจช่วยเหลือสังคมทั้งวัด บ้าน โรงเรียน หรือชุมชนที่เราอาศัยอยู่ ซึ่งผลของทานก็คือการลดความเห็นแก่ตัว^๓ การบริจาคสิ่งของ การเสียสละทรัพย์สินของตนให้แก่ผู้อื่น การบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งปัจจุบันมีเหตุภทท์ต่างๆ มากมาย^๔ ความหมายหลักๆ ของทานก็คือการทำบุญด้วยข้าวปลา อาหารอื่นๆ เพราะทานต้องเกี่ยวข้องกับบุญ หากไม่ทำบุญไม่ถือว่าเป็นทาน เป็นเพียงการให้ธรรมดา คำว่าทานต้องเกี่ยวข้องกับพระเณร ซึ่งมีผลเป็นความสุขสดชื่น ดังพญาอีสานที่สอนว่า คันแมนทานถูกต้อง ตัวผู้ให้ชื่นบาน^๕ การให้เพื่อผู้อื่น ให้สิ่งของของตนแก่ผู้เดือดร้อนเกี่ยวกับอาหารการกิน เสื้อผ้า หรือเครื่องนุ่งห่มที่พอเพียง การเสียสละแรงกายแรงใจช่วยเหลืองานในลักษณะส่วนรวม หรือแม้แต่การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนก็ถือว่าเป็นทานนะทุกวันนี้ ไม่ได้หมายถึงเฉพาะเจาะจงแค่พระสงฆ์เท่านั้น เพราะเมื่อทำทานอย่างทุกวันนี้มันให้ผลทันตา ไม่ต้องหวังภพหน้าชาติหน้าเหมือนในอดีต พวกเราจึงพร้อมใจกันทำทานกันมาก^๖ ทานอีกความหมายหนึ่งที่คนไม่ค่อยคำนึงถึงคือ การให้เพื่อสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน ทำแล้วให้แล้วคนในชุมชนเกิดความสามัคคี เมื่อมีความสามัคคีก็เป็นการสร้างความดีอย่างหนึ่งด้วย^๗

^๒ สัมภาษณ์ พระพินิจพิชัย, วัดผักกาดหญ้า, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^๓ สัมภาษณ์ อาจารย์ขงยุทธ วารินทร์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนไชยวานนาเลิงกิ่งสะอาด, นางนภาพรณัฏฐ์ พลวรศัย, ครูโรงเรียนไชยวานนาเลิงกิ่งสะอาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^๔ สัมภาษณ์ นางบัวพันธ์ ทับธานี, อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^๕ สัมภาษณ์ แม่บัวศรี แก้วภู, แม่อำพร มณีฉาย, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์ นายสมชัย สังศักดิ์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านไชยวาน, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^๗ สัมภาษณ์ นางจำรุณ นาทมพล, นายสง่า วรเนตร, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕

จากการศึกษาความเข้าใจเรื่องทานของชาวดำบลนาเลิง สรุปความได้ว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนมาก ให้ความหมายว่า ทาน หมายถึง การให้วัตถุสิ่งของ การบริจาคทรัพย์สินที่ตนเองมีเพื่อคนอื่น การเสียสละแรงกายแรงใจ รองลงมา ทาน คือการช่วยสังคม การสละสิ่งของเพื่อผู้อื่น ส่วนน้อยที่กล่าวว่า ทาน หมายถึง การกำจัดความตระหนี่ การช่วยสังคม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การลดความเห็นแก่ตัว การบริจาคสิ่งของ การบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น คือการทำบุญ การให้เพื่อผู้อื่น ให้ของตนแก่ผู้เดือดร้อน การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน สร้างความสามัคคี สร้างความดีอย่างหนึ่ง

๓.๒.๒ ความสำคัญของทาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงความสำคัญของการให้ทาน ว่า ทานมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม การให้ทานเป็นการสร้างบารมี เป็นการบำรุงพระสงฆ์ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางปฏิบัติพื้นฐานให้บุคคลเข้าถึงธรรมของพระพุทธเจ้า ทานย่อมมีผลต่อผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้รู้จักการเสียสละ รู้จักแบ่งปัน รู้ถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ผู้รับรู้ถึงน้ำใจของผู้ให้ เป็นการช่วยสังคม การบริจาคทานเป็นการช่วยคนที่มีชีวิตอยู่ การบริจาคทาน (ตามความเชื่อ) เป็นการช่วยคนที่เสียชีวิตไปแล้ว ให้ได้รับผลทานที่ญาติพี่น้องบำเพ็ญบุญแล้วส่งผลบุญไปให้ ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่มีความสำคัญมากของชาวพุทธ และถือว่าเป็นกิจที่ต้องกระทำ^๔

นอกจากนี้แล้วที่ถือว่ามีความสำคัญมากคือ การให้ทานเป็นการสร้างบารมี สร้างความดีที่คนแต่ละคนจะต้องทำด้วยตัวเอง เพราะชาวอีสานส่วนใหญ่จะถูกสอนว่า บุญๆ (ที่เกิดจากการให้ทาน) นี้บ่มีไผ่ปันแจก มันบ่ແກແแบ่งได้คือคั้งไม้ผากกลาง คือคั้งเฮากิน เฮากินก็ก้ออ้ม มันบ่ไปอ้อมเข้าพุ่นผู้บ่กิน จากคำสอนสุภาษิตหรือผญาอีสานที่กล่าวมา เป็นเหตุให้ชาวดำบลนาเลิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชาวอีสาน พากันเชื่อและปฏิบัติตามคำผญานี้ เป็นเหตุให้ชาวบ้านนาเลิงนิยมให้ทาน และรักษาศีลเจริญจิตภาวนาไปพร้อมๆ กันด้วย ตรงนี้เองที่ถือว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับทานจึงมีความสำคัญต่อชาวดำบลนาเลิงมาก^๕ หากจะกล่าวถึงความสำคัญของทานเห็นจะได้แก่ การให้ทานหรือถวายวัตถุสิ่งของให้เป็นทานแด่พระสงฆ์ ถือว่ามีความสำคัญต่อชาวดำบลนาเลิงและชาวพุทธโดยทั่วไปด้วย เพราะพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ทั้งที่เป็นหลักธรรมคำสอนและแนวทางปฏิบัติอันดีงามต่างๆ ด้วย ที่สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะพระสงฆ์เป็นหลัก คิดว่าการให้ทานแต่

^๔สัมภาษณ์ พระสุรชัย คมภิธรรมโม, นายวิโรจน์ พุกยชาติ, ครูโรงเรียนไชยวานนาเลิงกิ่งสะอาด, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

^๕สัมภาษณ์ คุณพ่อทองใส มหาสนิท, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

พระสงฆ์มีความสำคัญมาก^{๑๑} อันที่จริงสิ่งที่ปรากฏชัดของการให้ทานคือเป็นการบำรุงพระสงฆ์ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา พระสงฆ์เป็นแนวทางของการปฏิบัติพื้นฐานให้บุคคลเข้าถึงธรรมของพระพุทธเจ้า เพราะหากไม่มีพระสงฆ์แล้วใครจะเป็นกำลังหลักในการสืบทอดพระพุทธศาสนา ดังนั้นการให้ทานแด่พระสงฆ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก^{๑๒}

สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของทานของชาวดำบลนาเลิงได้ว่า ชาวดำบลนาเลิงส่วนมากมีคำตอบเกี่ยวกับความสำคัญของการให้ทานว่า การบริจาคทานเป็นการบำรุงพระสงฆ์ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา รองลงมาให้ความสำคัญของการให้ทานว่า เป็นการสร้างบารมี ส่วนน้อยที่ให้ความสำคัญของการให้ทานว่า ทานมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม การบริจาคทานเป็นแนวทางปฏิบัติพื้นฐานให้เข้าถึงธรรมของพระพุทธเจ้า ทานย่อมมีผลต่อผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้รู้จักเสียสละ รู้จักแบ่งปัน รู้ถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ผู้รับรู้ถึงความมีน้ำใจของผู้ให้ การบริจาคทานเป็นการทำบุญให้แก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งแสดงว่าชาวดำบลนาเลิงมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเป็นอย่างดี

๓.๕ จุดมุ่งหมายของการให้ทาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงจุดจุดมุ่งหมายของการให้ทานว่า จุดมุ่งหมายของการให้ทานคือให้เพื่อบูชาคุณต่อผู้มีพระคุณมีบิดา มารดา อุปัชฌาย์ อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณอื่นๆ ผู้ซึ่งเคยให้ข้าวให้น้ำ ให้ความรู้ ประสานศิลาปะวิทยาการต่างๆ ให้ เพื่อการอนุเคราะห์และสงเคราะห์แก่คนอื่น เพื่อตัดหรือขจัดความตระหนี่ และที่ถือว่าจุดหมายสูงสุดของชาวพุทธในการทำทาน ก็คือหวังประโยชน์ในภพหน้าชาติหน้าอันหมายถึงความสุขบนสวรรค์^{๑๓} ซึ่งมีความสอดคล้องกับชาวดำบลนาเลิงอีกคนที่จุดมุ่งหมายว่าทำทานหรือให้ทานแล้วต้องการไปเกิดบนสวรรค์ เป็นการทำความดีใส่ตัว เหตุผลเพราะความดีหรือสิ่งดีงามทั้งหลายคนแต่ละคนต้องลงมือทำด้วยตนเอง การได้สงเคราะห์ผู้อื่นให้มีความสุขตามอัธยาศัยของแต่ละคน จุดมุ่งหมายอีกข้อหนึ่งคือหวังความร่ำรวยซึ่งเป็นผลมาจากการทำบุญ ทำทานเพื่อความสบายใจและหวังความสุขอัน

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ นามเขต, ชาวดำบลนาเลิง, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางอรุณี วิเศษโฆหาร, นางเดือนใจ ศรีไชยวาน, อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระทองมี ทิพย์โธ วัดทุ่งสะอาควนาราม, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

เกิดจากการทำทานหรือให้ทาน^{๑๓} ส่วนที่มีความเห็นต่างจากคนอื่นๆ ที่กล่าวมา คือทำทานเพื่อหวัง โชคลาภ เพราะคิดว่าการได้โชคได้ลาภมันก่อให้เกิดความสุขทางใจมากกว่าอย่างอื่น บุญกุศลมัน มองไม่เห็น แต่โชคลาภมันเห็นชัดกว่า^{๑๔} คิดว่าจุดมุ่งหมายของท่านก็เพื่อพ้นเคราะห์กรรมที่เคยทำ มาในอดีต เพราะกรรมในอดีตไม่อาจเห็นได้ ไม่เหมือนกรรมในปัจจุบันที่พอจะสังเกตเห็นได้และ รับรู้ได้ว่าได้กระทำความอะไรไปบ้าง การพ้นหรือบรรเทากรรมเก่าในอดีตให้จางลงจึงเป็น จุดมุ่งหมายของการให้ทาน^{๑๕} เรื่องจุดมุ่งหมายของการให้ทาน เท่าที่เคยได้ยินได้ฟังจากผู้เฒ่าผู้แก่ หรือพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายว่า อย่าไปตั้งจุดมุ่งหมายหรือตั้งเป้าอะไร เพราะให้ทานมันก็ได้ผลอยู่แล้วคือ บุญนั้นใจ บุญเป็นตัวแทนความสุขที่ได้รับจากการให้ทาน บุญเป็นชื่อของความสุข ความเจริญ ความอยู่ดีมีสุข และเป็นอะไรอีกหลายๆ อย่าง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดีๆ ทั้งสิ้น ส่วนจุดหมายหรือ เป้าหมายจะเป็นอะไรได้อะไรนั้น อยู่ที่เจตนาของการให้ทานเป็นสำคัญ คือให้น้อยแต่มีความ ศรัทธาเลื่อมใสมาก ผลหรืออานิสงส์ก็เกิดมาก พระท่านว่าหากหวังมาก ยิงจะไม่ได้เลย ขอให้มิ ศรัทธามันเพียงอย่างเดียว ความสุขหรือสิ่งดีงามแม้ไม่ได้ตั้งเอาไว้ก็จะบังเกิดขึ้นเอง^{๑๖} คิดว่าคน ส่วนมากเมื่อทำบุญด้วยการให้ทานย่อมตั้งเป้าหมาย หรือมีจุดมุ่งหมายอยู่ในใจคือ ความสุข ความ เจริญ อายุยืน ขวัญยืน อยู่เย็นเป็นสุข โดยเฉพาะพร ๔ ประการ ได้แก่ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ล้วน เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่มุ่งหวัง และเวลาพระให้พรท่านก็จะให้พร ๔ อย่างนี้^{๑๗}

ความละเอียดตามที่กล่าวมาข้างต้น ช่วยสื่อเป็นคำตอบที่เป็นตัวแทนของชาวดำบลนา เลิง ที่ตอบเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการให้ทานว่า จุดมุ่งหมายของการให้ทานคือต้องการเกิดใน สวรรค์ กำจัดความเห็นแก่ตัว ต้องการเสียสละ ต้องการบำรุงพระศาสนา ต้องการความสุข อนุเคราะห์และตอบแทนบุญคุณ รองลงมาตอบว่า หวังโชคลาภ ทำตามประเพณี หวังความร่ำรวย สงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ ช่วยเหลือคนพิการ และผู้ประสบภัยต่างๆ ส่วนน้อยที่ตอบว่า คือ ทำตาม ประเพณีที่ ปู่ ย่า ตา ยาย เคยทำกันมา

^{๑๓} สัมภาษณ์ คุณพ่อสมบุญ อุดมโกชน, มัคคณาชก, นางครุณี วิเศษโวหาร, อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่บ้าน, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๑๔} สัมภาษณ์ อาจารย์นภกรรณ พลวรศัษ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางบัวศรี แก้วภู, แม่เลี้ยงม เหล่าถาวร อายุ ๗๑ ปี, ผู้สูงอายุ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายรังษี พรหมชัยนันท์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านผักกาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางดวงใจ มุลนิรัตน์, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

๓.๖ ประเภทของวัตถุสิ่งของที่ให้ทาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงประเภทของวัตถุสิ่งของที่ให้ทาน ซึ่งชาวตำบลนาเลิงกล่าวถึงประเภทของวัตถุสิ่งของที่ให้ทานว่า ชาวตำบลนาเลิงส่วนใหญ่นิยม (ส่วนใหญ่หรือเกือบจะทั้งหมด) ให้ทานด้วย ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ ขนมน้ำดื่ม น้ำผลไม้ น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ผ้าห่ม จีวร สบง บาตร ผ้าอาบน้ำฝน ผ้าเช็ดตัว รองเท้า ดอกไม้ ต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ พวงมาลัย ของหอม รูปเทียน สบู่ ยาสิฟัน เครื่องย้อม ธงทิว ที่นอน เติง เสื้อ หมอน มุ้ง ผ้ารองนั่ง อุโบสถ ภูฏี วิหาร ศาลา โต๊ะ ม้านั่ง เก้าอี้ ประทีป โคมไฟ ไฟฉาย^{๑๘} ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่เหมือนกัน กัน จึงไม่นำรายละเอียดของคำสัมภาษณ์มาลงไว้ในหัวเรื่องนี้ แต่มีชาวตำบลนาเลิงบางคนให้ความเห็นว่า วัตถุสิ่งของที่แปลกแตกต่างออกไปส่วนมากจะเป็นสิ่งของที่มาจากท้องถิ่นอื่น ซึ่งถือว่าใช้เป็นวัตถุสิ่งของที่ใช้ประกอบการให้ทานของชุมชนได้เช่นกัน เช่น พืชผักผลไม้ เครื่องใช้ไม้สอย ข้าวปลาอาหาร เครื่องดื่ม หรือเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นๆ อีกมาก จัดว่าเป็นประเภทที่ควรให้ทานได้^{๑๙}

๓.๗ วิธีการให้ทาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงวิธีการให้ทาน บางคนให้ด้วยศรัทธาให้ของที่สะอาดให้ร่วมกับผู้อื่น ให้ลำพังตนเอง ให้เป็นปัจจัย ให้โดยไม่เจาะจง ให้โดยไม่กระทบผู้อื่น ให้ตามกาลสมควร ให้ด้วยมือตนเอง ให้โดยเคารพ ให้โดยอ่อนน้อม ให้ผู้อื่นไปถวายแทน^{๒๐} ส่วนมากให้แก่พระภิกษุสามเณร ให้โดยอ่อนน้อม ให้เพื่อสังคม ให้ร่วมกับผู้อื่น โดยมีความคาดหวังที่จะให้ผู้อื่นได้รับความสุขจากการให้ทานเป็นสำคัญ^{๒๑} ให้แก่พระภิกษุสามเณร ให้เป็นปัจจัย ให้เพื่อช่วยสังคม ให้ร่วมกับผู้อื่น ให้ตามกาล^{๒๒} ให้ด้วยศรัทธาความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา^{๒๓} ที่เห็นเป็นพิเศษว่าวิธีอื่นตามที่กล่าวมาคือการตั้งเป็นมูลนิธิช่วยสังคม เพราะวิธีการอย่างนี้จะไม่ค่อยเห็นมากนักในหมู่ชาวพุทธ หากตั้งเป็นมูลนิธิ หรือทุนนิธิ หรือบุญนิธิได้จะ

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายพิม พ้องเสียง บ้านไชยวาน, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๑๙} สัมภาษณ์ คุณพ่อทองใส มหาสนิท, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๒๐} สัมภาษณ์ คุณพ่อทองใส มหาสนิท, มัคคนายก, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายวีรพงษ์ พฤกษชาติ ครูโรงเรียนไชยวานนาเลิงกิ่งสะอาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พ่อสุพงษ์ แสงประกาย, มัคคนายก, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์ แม่เสงี่ยม เหล่าถาวร, ผู้สูงอายุ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

เป็นประโยชน์คนทุกคนในชุมชนของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นวัด บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนจะได้ประโยชน์ด้วย^{๒๔}

ชาวพุทธตำบลนาเลิงยึดหลักการทำบุญโดยในลักษณะให้โดยเคารพ ให้ของที่สะอาด มุ่งเน้นสถานที่ คือ วัด ถวายเป็นสังฆทาน ปาฏิบุคลิกทาน ไม่กระทบตนเองและผู้อื่น เคารพผู้รับทาน ตั้งเป็นกองทุนช่วยเหลือคนพิการ เด็กผู้ด้อยโอกาส ช่วยสังคมทุกอย่างเมื่อมีโอกาสสรุปลักษณะการให้ทานของชาวพุทธตำบลนาเลิง จากการสัมภาษณ์มี ๒ ประเด็น คือ ทำด้วยตนเอง (คือ ถวายด้วยมือตัวเอง) และให้ผู้อื่นทำแทน (คือ ฝากของทำบุญ) โดยเฉพาะข้อหลัง ชาวตำบลนาเลิงนิยมปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย คือวิธีการให้ทานได้แก่ข้าวปลาอาหารเพื่อถวายแด่พระภิกษุสามเณรในแต่ละวัน เจ้าของบ้านหลังไหนไม่สะดวกเดินทางไปด้วยตนเอง ก็จะนิยมฝากเพื่อนบ้านไปถวายแทน โดยผู้ฝากมีความรู้สึกว่าได้บุญกุศลเท่าเดิม ด้วยการยกสิ่งของที่ถวาย ไน้มใส่ศีรษะพร้อมคำพูดที่น้อมถวายเป็นศรัทธา ก็เป็นอันเสร็จสมบูรณ์แห่งทานแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการให้ทานที่ทันยุคทันสมัยมากที่สุด

ส่วนมาก ให้ทานด้วยศรัทธา ให้ของที่สะอาด ให้โดยเคารพ ถวายเป็นสังฆทาน ให้ตามกาล มีส่วนน้อยที่กล่าวถึงลักษณะการให้ทานว่า ให้เพื่อช่วยสังคม ให้ในวันเกิดของตัวเอง ให้แก่ขอทานและคนทั่วไป

๓.๘ ผู้ให้ทานและผู้รับทาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงผู้ให้ทานและผู้รับทาน ที่หมายถึง กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มทายกวัด กลุ่มครู กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น แสดงความเห็นเกี่ยวกับ ผู้ให้ทานและผู้รับทาน ส่วนใหญ่มีแนวคิดเป็นอย่างเดียวกันคือ ผู้ให้ทานได้แก่ ทายก (ผู้ชาย) ทายิกา (ผู้หญิง) รองลงมา ผู้ให้ทานได้แก่ พระสงฆ์สามเณร ผู้รับทาน ที่เป็นหลักใหญ่ในพระพุทธศาสนา ปัจจุบัน ได้แก่ พระภิกษุและสามเณร แม้จะ นอกจากนี้ยังมี ประชาชนทั่วไป เช่น คนพิการ คนขอทาน เป็นต้น^{๒๕} แม้ชาวตำบลนาเลิงจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ให้ทานและผู้รับทานที่เหมือนๆ กันก็ตาม แต่ชาวตำบลนาเลิงส่วนมากมีความเห็นตรงกันอีกข้อหนึ่งคือผู้ให้ทานจะต้องมีศรัทธามั่นไม่หวั่นไหวต่อคำพูดที่ไม่ดีของคนอื่น ภาษาพระท่านเรียกว่าต้องเป็นอจลศรัทธา ในการให้ทานจะสำเร็จผลสมบูรณ์

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางจรรุญ นาทมพล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พ่อขจร ศรีไชยวาน, ผู้สูงอายุ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

นอกจากทายาททายาทามีศรัทธาแล้ว ผู้รับคือปฤคาคาทกก็จะต้องเป็นผู้มีศีลสะอาดบริสุทธิ์ด้วย เรียกว่า ดีพร้อมสมบูรณ์พร้อมทั้งสองฝ่ายจึงจะทำให้ท่านสำเร็จผลเป็นความสุขความเจริญด้วยดี

๓.๕ อานิสงส์ของการให้ทาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการให้ทาน คือการกำจัดความตระหนี่ให้หมดสิ้นออกจากตัวเอง และต้องการผลบุญเพื่ออนาคต จนถึงได้บรรลุนิพพาน ส่วนกลุ่มทายาทวัด กลุ่มครู กลุ่มอาสาสมัครสาธารณะสุขหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้ข้อมูล ดังนี้คือ ส่วนมากมีผลกับจิตใจ คือความสบาย และได้รับการยกย่องจากสังคม เป็นที่นับถือของชุมชน รองลงมาเห็นว่าการให้ทานนั้นจะได้รับอานิสงส์ตามประเพณี ให้เพื่อเป็นบุญกุศลแก่ตนเอง ส่วนน้อยที่เห็นว่า ทำให้ประสบโชคบางโอกาสบางครั้ง^{๒๖} ตามความคิดเห็นอานิสงส์คือผลที่เกิดจากการทำความดีมีการให้ทานเป็นต้น เท่าที่ได้ยินได้ฟังจากทั้งผู้ใหญ่หรือพระสงฆ์ท่านมาเทศน์ท่านจะบอกว่าอานิสงส์ของการให้ซึ่งไม่ใช่เฉพาะการให้วัตถุสิ่งของเป็นทานเท่านั้น แม้แต่การให้อภัยทานก็จัดว่ามีผลเป็นความสุขเหมือนกัน ดังนั้นจึงตอบได้ว่า อานิสงส์ของการให้ทานหลักๆ แล้วก็คือ ความสุข เป็นคำที่ใครๆ ต่างปรารถนาและต้องการมากกว่าคำพูดอื่นใด เพราะไม่สามารถแทนความสุขที่แท้จริงได้^{๒๗}

๓.๑๐ ประเพณีการให้ทาน

นอกจากนี้ยังมีประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง อันถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำบุญให้ทาน ตามกาลสมัย คือ สัต ๑๒ คือ การทำบุญประจำเดือน ได้แก่

๑) เดือนอ้าย หรือเดือน ๑ – บุญเข้ากรรม

ได้แก่ ประเพณีทำบุญเข้ากรรม เนื่องจากที่วัดหมู่บ้านไม่ได้จัดงานปรีวาสนกรรมเองสำหรับพุทธศาสนิกชนที่สนใจปฏิบัติธรรมหรือต้องการทำบุญกับพระที่เข้ากรรม เมื่อเมื่อทราบว่วัดใดมีงานปรีวาสนในช่วงเดือนอ้าย ก็จะไปปฏิบัติธรรมร่วมกับพระสงฆ์โดยการบวชชีพรหมณ์หรืออย่างนั้นก็ไปร่วมทำบุญตักบาตรกับพระสงฆ์ในตอนสายตลอดระยะเวลาที่ท่านเข้ากรรมนั้น ซึ่งเชื่อว่าได้บุญมาก เพราะเป็นการทำบุญกับพระปฏิบัติธรรม^{๒๘} ในการทำบุญต้องเตรียมสิ่งของไปทำบุญพอสมควร เพราะเป็นพระสงฆ์หมู่ใหญ่ บางครั้งก็กังวลกับสิ่งของทำบุญเหมือนกัน แต่เมื่อได้

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระสุรัชย์ คมภิระมโม, วัดป่าสีลวนาราม, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายรังษี พรหมชัยนันท์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านผักกาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๒๘} สัมภาษณ์ คุณพ่อพิมพ์ พ้องเสียง, มัคคทายก, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

ไปทำจริง ๆ แม้ข้าวหรือสิ่งของไม่เพียงพอ ทางวัดก็มีข้าวสุกเตรียมไว้สำรองเพื่อทำบุญ การได้ทำบุญโดยการตักบาตรทำให้จิตใจสดชื่น ใจเป็นบุญกุศลมาก^{๒๙}

๒) เดือนยี่ หรือ เดือน ๒ – บุญคูณลาน

ก่อนถึงวันเพ็ญเดือน ๓ พระสงฆ์และผู้นำหมู่บ้านก็จะประกาศให้ชาวบ้านได้ทราบจะมีการทำบุญคูณลานหรือบุญกุ่มข้าวใหญ่ วิธีการทำบุญคือ ชาวบ้านจะนำข้าวเปลือกในเล้าหรือยุ้งฉางของตนใส่กระสอบนำไปกองรวมกันไว้ที่ลานวัด^{๓๐} เรือนที่ได้ข้าวมากและมีศรัทธามาก ก็จะนำไปมาก เช่น ๒-๓ ถุง หรือมากกว่านั้น ส่วนเรือนที่ได้ข้าวน้อยหรือมีกำลังศรัทธา น้อย ก็จะนำไปน้อย แต่เมื่อนำไปรวมกันทุกหลังคาเรือน ก็จะได้องข้าวใหญ่ หากปีนั้นข้าวมีราคาดี สามารถขายได้หลายหมื่นหรือเป็นแสนทีเดียว^{๓๑} ตอนค่ำของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือนยี่ ชาวบ้านก็จะไปร่วมพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เย็น ในตอนเช้าก็เชิญหมอพราหมณ์มาทำพิธีสู่ขวัญข้าว และตักบาตรเข้ากับพระสงฆ์ เป็นเสร็จพิธี การทำบุญกุ่มข้าวใหญ่นี้ไม่ได้ทำเฉพาะที่ตำบลนาเลิงเพียงแห่งเดียวเท่านั้น หมู่บ้านใกล้เคียงก็มีการทำบุญเหมือนกัน บางครั้งก็ได้ร่วมทำบุญกับหมู่บ้านอื่น รวมทั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ด้วย ซึ่งได้เดินทางไปร่วมทำบุญกับพระสงฆ์ที่ไปเรียนหนังสือ^{๓๒}

๓) เดือนสาม – บุญข้าวจี

ประเพณีการทำบุญข้าวจีเชื่อว่าได้รับอิทธิพลหรือมีมูลมาจากการที่นางปุลณทาสีถวายแบ่งจีแก่พระพุทธเจ้า ซึ่งมีอานิสงส์ทำให้นางได้ไปเกิดเป็นนางอัปสรหลังจากเสียชีวิตแล้ว^{๓๓} เมื่อถึงวันเพ็ญเดือน ๓ ชาวบ้านก็จะจีข้าวทาไข่ตั้งแต่เช้ามืด ซึ่งจะให้เสร็จพอดีกับการไปจังหันที่วัด จะไปเตรียมไว้นาน เพราะข้าวจีจะแข็ง พระฉันไม่ได้ เสร็จแล้วเมื่อถึงเวลา ก็จะเตรียมข้างจีและข้าวปลาอาหารอย่างอื่นไปทำบุญที่วัด พระสงฆ์ก็จะสวดพาหุง ๆ ถึงขั้นตอนการถวายข้าวจี ทายกก็จะนำพากล่าวคำถวายข้าวจีและภัตตาหาร เมื่อถวายทาน รับพร และพระฉันเสร็จแล้ว พระสงฆ์ท่านก็จะแบ่งข้าวจีให้ชาวบ้านได้นำไปรับประทานด้วย^{๓๔}

^{๒๙} สัมภาษณ์ คุณพ่อสมบุญ อุดมโกชนัน, มัคคนายก, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๐} สัมภาษณ์ คุณพ่อพันธ์ ดวงบุปผา, ผู้รู้ท้องถิ่น, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๑} สัมภาษณ์ คุณพ่อสุจิต วรรณศรี, มัคคนายก, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางหนูพัฒน์ ศิลาเลิศ, อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระจวน จันทวนุโณ, วัดสระทอง, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระทองมี ทิพย์โธ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

๔) เดือนสี่ – บุญพะเหวด

บุญพะเหวดถือว่าเป็นบุญประจำปีหรือบุญ ๑๒ เดือนที่มีความสำคัญมาก เชื่อว่าเป็นการทำทานที่ได้านิสงส์มาก เพราะทำให้ไปบังเกิดในศาสนาพระศรีอารย์ ก่อนถึงวันเพ็ญเดือน ๔ ชาวบ้านก็จะจัดเตรียมสถานที่ภายในศาลาการเปรียญ โดยตั้งธรรมาสน์เทศน์ ซึ่งนิยมเทศน์ ๓ ธรรมาสน์ แล้วจัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ให้ครบ เช่น ดันกล้วย ดันอ้อย เป็นต้น ผูกติดกับธรรมาสน์ หรือผูกไว้กับเสาที่มุมของบริเวณที่ได้ล้อมกำหนดไว้ นอกจากนี้ก็จะประดับธงทิวด้วย^{๓๕} ถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำเดือน ๔ ชาวบ้านก็จะห่อข้าวต้มทำขนมจินตามประเพณีนิยม ตอนเย็นก็จะแห่พะเหวดออกจากวัดไปตามหมู่บ้าน ชาวบ้านที่ไม่ได้ไปร่วมแห่ด้วยก็จะต้มน้ำดื่มตั้งไว้หน้าบ้านตน เมื่อแห่รอบหมู่บ้านเสร็จก็นำผ้าพะเหวดผูกไว้ภายในศาลาการเปรียญ หลังจากนั้นก็มีพิธีเจริญพระพุทธมนต์เย็น^{๓๖} ตอนเช้ามืดของวันเพ็ญเดือน ๔ ชาวบ้านก็ตื่นแต่เช้ามืดออกไปแห่ข้าวพันก้อนที่วัด หลังจากนั้นจึงเป็นการเทศน์มะลัยหมื่นมะลัยแสนและเทศน์สังกาสน์ ตอนเช้าชาวบ้านก็จะไปจ้งหันและร่วมทำบุญพะเหวด ซึ่งทางวัดก็ได้จัดเตรียมสิ่งของ เช่น ข้าวต้มมัด เป็นต้น ไว้ให้กับผู้ไปร่วมทำบุญด้วย พระสงฆ์ก็จะเทศน์คาถาพัน ชาวบ้านที่มีศรัทธามากก็จะร่วมนั่งฟังจนจบ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ไปบังเกิดในยุคพระศรีอารย์^{๓๗} การเทศน์คาถาพันนี้แต่เดิมนิยมพระเถระจากวัดอื่นมาเป็นองค์เทศน์ แต่ทุกวันนี้เพื่อเป็นการสะดวกและรวบรัด นิยมมนต์พระเถระภายในวัดหมู่บ้านเทศน์เอง หลังพระฉันเพลแล้วจึงเป็นการเทศน์มหาชาติ ซึ่งนิยมเทศน์ ๓ ธรรมาสน์หรือเทศน์แหล่อีสาน ซึ่งใช้เวลาเทศน์นานมาก ชาวบ้านที่มีศรัทธาและมีกำลังปัจจัยก็จะทำบุญกับพระนักเทศน์ในขณะที่เทศน์อยู่ด้วย เมื่อพระเทศน์เสร็จ จึงเป็นอันเสร็จการทำบุญพะเหวด ชาวบ้านจึงช่วยกันเก็บสิ่งของให้เรียบร้อย^{๓๘}

๕) เดือนห้า – บุญสงกรานต์

บุญสงกรานต์ถือว่าเป็นกุศโลบายในการทำบุญของคนอีสาน เพราะช่วงนี้เป็นหน้าร้อน ดังนั้น จึงมีการสาดน้ำกันเพื่อความเย็น ลูกหลานที่ไปทำงานกรุงเทพฯ ฯ หรือต่างจังหวัดก็จะนิยมนักกลับบ้านมาเล่นสงกรานต์ เพราะโรงงานหรือบริษัทจะหยุดพักยาว ประมาณ ๓-๕ วัน^{๓๙} ก่อนถึงวันเนา ชาวบ้านก็จะอัญเชิญพระศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปในอุโบสถหรือในศาลาการเปรียญลงมา

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางดวงมณี สัพพลี, ครูโรงเรียนไชยวานนาเลิงกิ่งสะอาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายสมพร เหล่าถาวร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านกิ่งสะอาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางสะอาด เดชพละ, ผู้สูงอายุ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พ่อจอร์ ศรีไชยวาน อายุ ๘๘ ปี, ผู้สูงอายุ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายพงษ์ศักดิ์ พรหมทา, ผู้ใหญ่บ้านบ้านนาเลิง, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

ประดิษฐานให้ชาวบ้านได้มาสรงน้ำพระ เมื่อถึงวันที่ ๑๓ เมษายน ของปีนั้น ๆ ชาวบ้านก็จะเตรียมอาหารหวานคาวไปทำบุญตักบาตรที่วัด ซึ่งมีคนไปทำบุญมาก^{๔๐} ถึงตอนบ่ายองค์การบริหารส่วนตำบลก็จัดพิธีรดน้ำคำหัวขอพระผู้ใหญ่ขึ้นที่วัด โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำพาสร่งน้ำพระพุทธรูปก่อน แล้วมานั่งที่เก้าอี้ให้ผู้อื่นสรงน้ำและรดน้ำคำหัวไปตามลำดับอาวุโส เสร็จแล้วจึงมีการสาดน้ำกัน ชาวบ้านจะมีโอกาสได้ทำบุญอีกครั้งหนึ่งคือตอนอัญเชิญพระพุทธรูปกลับขึ้นประดิษฐานไว้ที่เดิม ซึ่งมีการแห่พระไปตามหมู่บ้าน ผู้ที่มีศรัทธาก็จะร่วมบริจาคปัจจัยในตอนแห่พระนี้^{๔๑}

๖) เดือนหก – บุญบั้งไฟ

บุญบั้งไฟค่อนข้างมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาน้อย บางคนถึงกับกล่าวว่าเป็นพิธีของมารก็มี เพราะมีการดื่มเหล้าเล่นการพนันกัน จะกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญเท่านั้น ก่อนถึงวันเพ็ญเดือน ๖ คณะกรรมการหมู่บ้านจะประชุมกัน เมื่อตกลงกันว่าจะจัดแข่งขันจุดบั้งไฟ ก็จะหาเจ้าภาพรางวัลสำหรับผู้ร่วมแข่งขันบั้งไฟ และมีการเก็บค่าบั้งไฟด้วย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงาน นอกจากนี้ยังมีการเรียกรับเงินชาวบ้านในการจัดงานด้วย^{๔๒} หลังจากงานเสร็จ เงินที่ได้ก็ถวายวัดเก็บไว้เป็นกองกลางในการใช้จ่ายต่าง ๆ การบริจาคเงินในงานบุญบั้งไฟนี้เป็นการบริจาคเพื่อการกุศล ไม่อาจกล่าวว่าเป็นทานร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะเป็นลักษณะทานบังคับ หลาย ๆ คนอาจมีใจไม่เป็นกุศล แต่ก็ต้องให้ตามธรรมเนียมปฏิบัติ^{๔๓}

๗) เดือนเจ็ด – บุญข้าชะ

การทำบุญบุญข้าชะเชื่อว่าสามารถชำระล้างสิ่งที่เป็นเสนียดจัญไรต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไปจากหมู่บ้านและจะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข ไม่ใช่พิธีกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่ก็ประยุกต์เข้ากับการให้ทานในพระพุทธศาสนา เพราะมีการนิมนต์พระเจริญพระพุทธมนต์ฉันเพลด้วย^{๔๔} ซึ่งชาวบ้านนำโดยปู่เจ้าหรือผู้เฒ่าที่ได้รับการนับถือในหมู่บ้านจะเตรียมอาหารหวานคาวที่จะนำไปเลี้ยงตาปู่ ที่ขาดไม่ได้คือไก่ต้ม เหล้า เป็นต้น เพราะถือว่าตาปู่ชอบสิ่งเหล่านี้ เมื่อเจริญพระ

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ทุลธรรม, ผู้ใหญ่บ้านบ้านอีโก้ม, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายอวยชัย ปะสังคะโย, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๒} สัมภาษณ์ คุณพ่อพรหมา แก้วภู, ผู้รู้ท้องถิ่น, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางทองนิ่ม บุตรศรี, อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๔} สัมภาษณ์ คุณพ่อวินัย วารินทร์, ผู้รู้ท้องถิ่น, วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕.

พุทธมนต์เสร็จและฉันเสร็จหรือไม่ก็ถวายปันโตให้พระสงฆ์มาฉันที่วัดเลย ปู่จ๋าก็จะนำพาทำพิธีเลี้ยงคาปู^{๔๕}

๘) เดือนแปด – บุญเข้าพรรษา

บุญเข้าพรรษาเป็นบุญที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง และกล่าวได้ว่าเป็นบุญที่พุทธศาสนิกชนสามารถทำได้ครบวงจรคือทั้งถวายทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ในตอนเช้าของวันเข้าพรรษา ชาวบ้านก็จะพากันไปทำบุญตักบาตรที่วัด ส่วนผู้ที่เข้ารักษาอุโบสถศีลจะไปวัดแต่เช้าตรู่เพื่อสมาทานอุโบสถศีล พุทธศาสนิกชนจะนำผ้าอาบน้ำฝนและเทียนพรรษาไปถวายพระสงฆ์ด้วย^{๔๖} แต่ก่อนนิยมหล่อเทียนถวายพระ ข้อดีคือเป็นการได้ร่วมมือร่วมใจกันทำบุญ ปัจจุบันนิยมซื้อเทียนจากร้านสังฆภัณฑ์ไปถวายพระ บางคนไม่ซื้อเทียนแต่ซื้อหลอดไฟฟ้าไปถวายแทน เพราะจัดเป็นประทีปเหมือนกัน และใช้ประโยชน์ได้มากกว่า สะดวกกว่า ในช่วงเข้าพรรษานี้ชาวบ้านจะทำบุญกับพระสงฆ์ได้เต็มที่ เพราะท่านต้องอยู่กับที่ และพระสงฆ์ก็แสดงธรรมทุกวันพระ ทำให้ชาวบ้านได้ทั้งบุญละกุศล นอกจากการมาทำบุญถวายทานแก่พระสงฆ์ในตอนเช้าและตอนเพลแล้ว ยังสามารถนำน้ำปानะมาถวายในตอนเย็นหรือตอนที่พระสงฆ์ลงอุโบสถศีลในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ และแรม ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำด้วย^{๔๗}

๙) เดือนเก้า – บุญข้าวประดับดิน

บุญข้าวประดับดินทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่เปรต หรือญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว ข้าวประดับดินประกอบด้วยข้าวปลา อาหารคาวหวาน หมากพลูและบุหรี่ ซึ่งบรรจุใส่กระตุงแล้วนำไปวางไว้ตามพื้นหรือแขวนไว้ตามต้นไม้ในบริเวณวัดก็ได้ ซึ่งชาวบ้านจะทำกันแต่เช้าตรู่^{๔๘} เฉพาะบุญข้าวประดับดินนี้เป็นการทำทานอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้เสียชีวิตแล้ว ที่เป็นการทำบุญกับผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่คือการถวายทานแก่พระสงฆ์ในเวลาเช้าของวันเพ็ญเดือน ๙ หากผู้ให้ทานต้องการให้บุญนี้ถึงแก่บรรพบุรุษของตนผู้ล่วงลับไปแล้ว ก็อุทิศบุญในตอนนี้อีก^{๔๙}

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายสุคใจ คำใจ, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายสมพร เหล่าถาวร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านคิ่งสะอาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๗} สัมภาษณ์ แม่เสงี่ยม เหล่าถาวร อายุ ๗๑ ปี, ผู้สูงอายุ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๘} สัมภาษณ์ คุณพ่อลี วิเศษหวาน, ผู้รู้ท้องถิ่น, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๔๙} สัมภาษณ์ อาจารย์ชัยสิทธิ์ วิชาชัย, ครู โรงเรียนไชยวานนาเลิงคิ่งสะอาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

๑๐) เดือนสิบ – บุญข้าวสาก

ชาวบ้านจะเตรียมข้าวสากไว้ตั้งแต่วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ โดยการนำอาหารหวานคาว รวมทั้งหมากพลูบุหรีใส่ลงในห่อใบตองด้วย ซึ่งห่อนี้มีความยาวประมาณ ๒๕ เซนติเมตร ถึงตอนเช้าของวันขึ้น ๑๕ ค่ำ ก็พากันนำข้าวปลาอาหารไปถวายพระในตอนเช้าก่อน หลังจากนั้นก็กลับมาบ้าน ถึงเวลา ๑๐ นาฬิกา ก็จะพากันนำข้าวสากออกไปทำพิธีทางพระพุทธศาสนาคือกล่าวคำถวายแก่พระสงฆ์ก่อนแล้วนำไปวางหรือห้อยไว้ตามต้นไม้ภายในบริเวณวัด เพราะเชื่อว่าให้วิญญาณผู้ตายมากินอาหารหรือรับทาน เมื่อทางวัดให้สัญญาณจึงแย่งข้าวสากกันแล้วนำไปไว้ตามไร่นาสวน เพราะเชื่อว่าจะทำให้พืชผลทางการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์^{๕๐}

๑๑) เดือนสิบเอ็ด – บุญออกพรรษา

เมื่อถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารและผ้าจํานำพรรษาไปถวายพระสงฆ์ผู้อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือน อุบาสก-อุบาสิกาที่เข้าจำศีลในวันพระตลอดพรรษาก็จะได้รับกฐาโบสถศีลเป็นวันสุดท้ายของเทศกาลเข้าพรรษา^{๕๑} ที่จัดเป็นทานพิเศษคือการกวนข้าวทิพย์ถวายพระสงฆ์ด้วย ข้าวทิพย์ที่ได้ชาวบ้านจะเตรียมไว้ใส่บาตรในวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นตักบาตรเวทโรหณะ การกวนข้าวทิพย์นี้จะล้อมหรือกั้นบริเวณไว้โดยเฉพาะ นิยมให้เด็กสาวเป็นผู้กวน เพราะเชื่อว่าเป็นหญิงพรหมจารี ที่เหลือจากการถวายพระชาวบ้านจะแบ่งกันไปกิน ในตอนเช้าของวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ชาวบ้านจะเตรียมข้างสุกและอาหารหวานคาวไว้เตรียมใส่บาตรพระ เมื่อตักบาตรเสร็จก็เป็นอันเสร็จพิธี^{๕๒}

๑๒) เดือนสิบสอง – บุญกฐิน

ส่วนมากจะมีเจ้าภาพจองกฐินไว้ตั้งแต่ช่วงเข้าพรรษา ปีไหนที่ไม่มีใครจอง ชาวบ้านก็จะร่วมกันเป็นเจ้าภาพ เรียกว่า “กฐินสามัคคี” ไม่ว่าจะเป็นการถวายกฐินแบบไหน สำหรับผู้ใฝ่ในบุญแล้วสามารถทำทานได้หมด คือไปร่วมถวายทานและอนุโมทนาบุญกับเจ้าภาพด้วย ซึ่งบุญกฐินนี้เป็นกาลทาน เชื่อว่ามีอานิสงส์มาก บางรายก็ทำบุญกฐินพร้อมกับทำบุญอุทิศให้กับญาติผู้ล่วงลับไปแล้วด้วย ในการทำบุญกฐินเจ้าภาพจะชักชวนญาติ ๆ ทำบุญกัน เพื่อให้ได้กองกฐินใหญ่ เพราะ

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางครุณี วิเศษโฆหาร, อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๕๑} สัมภาษณ์ คุณพ่อทองคำ บุนทา, ผู้รู้ท้องถิ่น, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

^{๕๒} สัมภาษณ์ อาจารย์ชัยสิทธิ์ วิชาชัย, ครู โรงเรียนไผ่หวานนาเล็งคู่สะอาด, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.

จุดประสงค์เพื่อให้ได้ปัจจัยบำรุงวัด หากได้ปัจจัยมาก ก็สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก เช่น สร้างกุฏิ วิหาร เป็นต้น^{๕๓}

จากการศึกษาเกี่ยวกับการให้ทานของชาวดำบลนาเลิง ผลการศึกษาพบว่า ผู้วิจัยได้กล่าวถึงประเพณีทำบุญให้ทานเพิ่มเติมเข้ามา ที่เรียกว่า “ฮิตสิบสอง” ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตรงก็มีนั่นคือ บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญพระเวส บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญสลากภัต และบุญกฐิน ทุกบุญที่กล่าวมาล้วนมีทานเป็นพื้นฐานทั้งนั้น ส่วนบุญช่าสะ (ช่าระ) บุญบ้องไฟ และบุญข้าวจี อาจไม่มีพื้นมาจากพระพุทธศาสนาโดยตรงก็ตาม แต่ก็จัดเป็นบุญที่ชาวดำบลนาเลิงปฏิบัติกันเป็นประจำทุกเดือน

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระบุญมา ฐมมานนฺโท, วัดทุ่งสะอาควนาราม, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕.